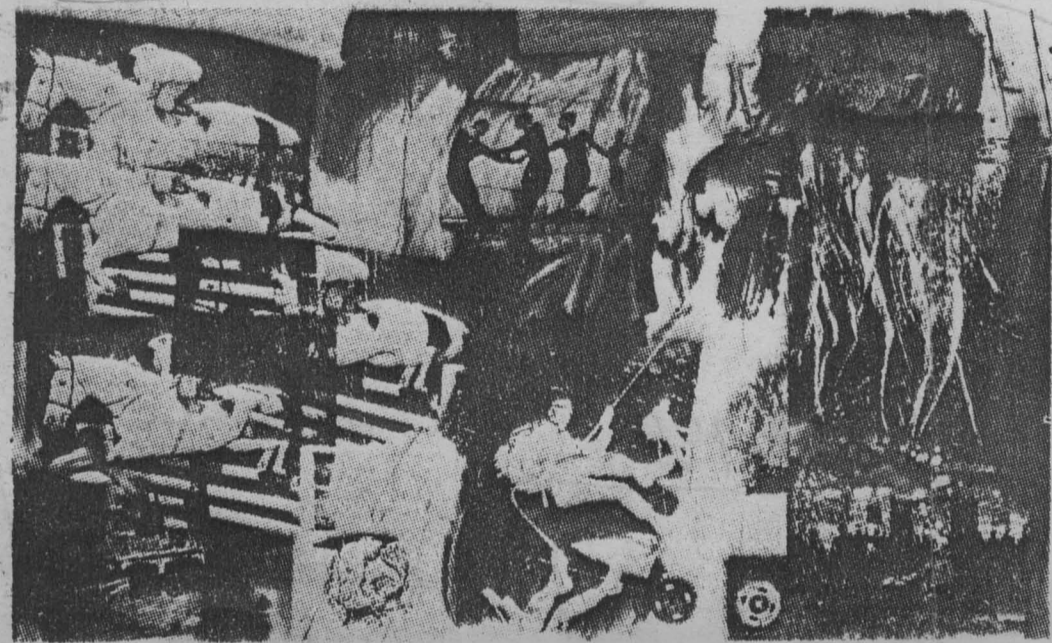

POP-ART-L' HOURLOUPE - σορολόπι

«ΤΡΕΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ»

Robert Rauschenberg: «Espresso». Βραβείο Ζωγραφικής

καί οι αντιδράσεις ενός όργισμένου γέροντα

XXXII BIENNALE VENEZIA IOYNIΟΣ - IOYΛΙΟΣ 1964

FENICE τήν παραμονή τής άπονομής τού PREMIO.

Προσκήλεις έντυπες μισάθηκαν μαζί μ' ένα ποτήρι ούσκου στίς καλ' όργανωμένες δεξιώσεις: «ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΤΟ ΙΑΡΙΣΙ ΠΕΘΑΝΕ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑ ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΕΣ ΤΗΝ ΠΑΙΡΝΕΙ Η ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ».

Η συμπάθεια όλων τ' στιγμές εκείνες στρέφεται στόν υπέρηρω ή σενιό BISSIERE πού είχε θελήσει μ' ένα ποδάριμα ζωής νά

NICE καινούργιους τρόπους γιά μιά ελληνική γλυπτική, μέ σενιό κρεμασμένα από τούς πόλυελαιούς, γυναικεία εσωρούχα περιπλεγμένα σέ κεραμικά ποδάρα και κουτιά τού άμπελάζ από τή STANPA σκιωμένα και πομπιατισμένα, έχουν και τού λαντο και καλλιέργεια.

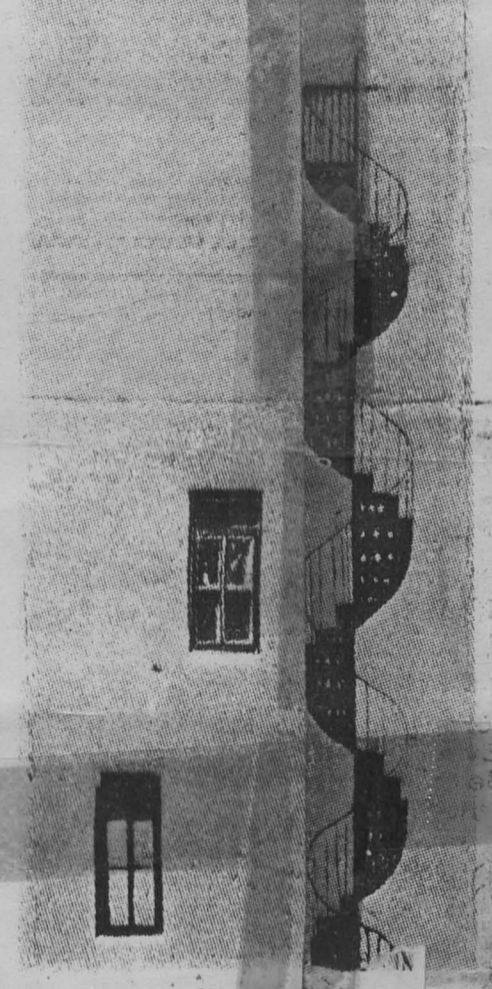
Σκλάβοι μιάς άσπλητης και φαινομένηςλευθερίας, ενεργούμενα στά χέρια μεγαλότατων πλανόδιων Ιπποτών τής διεθνούς κριτικής ΕΚΠΑΤΡΙΣΜΕΝΟΙ μακριά από τή σπινθηροπνευματική άνεση όλων έμάς τών άλλων, μπορεί πραγματικά νά πιστεύουν πώς αὐτοί μόνονοιάζονται γιά τήν καυτή αλήθεια και κάνουν δέν μπορεί νά τούς άπαγορεύσει νά κάνουν δέν τούς καπνίσει. ΜΟΝΟ ΚΑΤΩ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ. Άνθρωποι πλώνουν τή φημιό λερωμένα σενιόνια σας, στή ακόνιστη τούς γυναικείους κορδέλες, σκίζετε τά κουτιά τού άμπελάζ, δικαιομά σας, άλλωστε και άλλους νέους δρους γιά τή δουλειά σας. Στά ιερά και τά όσια τού ανθρώπινου βίου, κλειστό γιά πάντα μιά μοναδική και άγία πέρβλητο είναι τó κεφάλαιο τής ελληνικής γλυπτικής. Λίγο σεβασμό.

Όπως και σύ, αγαπητέ Παύλο, πού και άγγελλεις μέ μεγάλο καμάρι πώς άνήκει πιά στή δύναμη — διμοιρία ή λόχο; — τής γκαλιερί J και μέ ρώτησες στά έγκαίνα τής ΙΕΟΝΕ πώς μού φάνηκε τó εταμπλάζ σου. «Ταμπλάζ κάνανε οί Coraccio, οί Canaletto, οί Guadì... πού εκεί στό Κανάλε Γκράντε. Αὐτοί πέθαναν. Σεις κάνετε νέα τέχνη. Βρήτε και καινούργια λέξεις. Χρυστοκολλητική χειροτεχνία, σινδουλογοία, ραπτική, ξυλουργική, μεταλλοτεχνία. Όχι εταμπλάζ. Τά γκαρόνια τού FLORIAN πού υπατάζουν κάθε βράδυ τόσο επίδειξη και άνετα τής κουρτινής στά βόλτα τής πιάτοια τού Σάν Μάρκο δέν περφηναυτήκανε ποτέ πού κάνουν γλυπτική ούτε ελληνική, ούτε ιταλική, ούτε νεοιταλική.

Γ' HOURLOUPE — «Ένα έπεισόδιο στό περιθώριο τής Μπιεννάλε. Ένας μεγάλος ζωγράφος μιά «βεντέτα» — τόν χαρακτηρίσμο γιά Ζωγράφου τόν άκουσε πρώτη φορά τó Παρίσι έδω και δυό χρόνια — μιά σίνουρη τραπεζική ύπογραφή, οί Jean Dubuffet, προσεκλήθη νά εκθέσει στό Παλάτιο Γκράνσι στό περιθώριο τής Μπιεννάλε.

Δέκα θαυμάσιες αϊθουσες. Έκατό και πάνω παραλλαγές ενός έργου μέ πολυγώνιους έλευθερους μαιάνδρους και άλλα γραμμικά τερτίπια ενός έμπειρου πινέλου, συσταρακτικές άγαρές, ένας τίτλος παράδειος και χωρίς νόημα και ένα φίλμ: «Η Ζωή και τó έργο τού J. D.»

Όταν ένας τεχνίτης έχει κάμει τά δυό κομμάτια πού βρίσκονται στήν τόσο διδακτική έκ

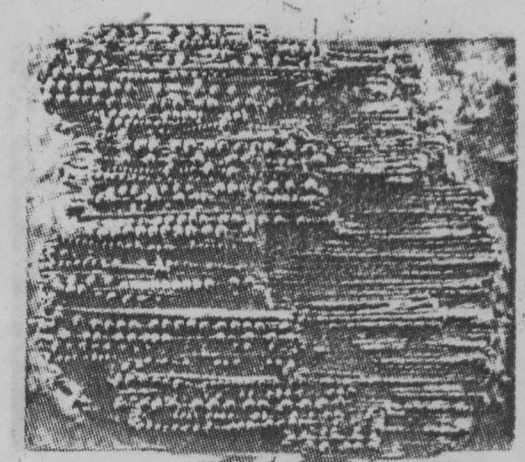
Σπ. Βασιλείου: Μιά μικρή ιστορία. 1,51X0,77

μιάς δώσει δίδαγμα ύψηλης καλλιτεχνικής άρετής στό κακοβαλμένο περίπτερο τής Γολλιεας

ΤΡΕΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ = Τρεις προκλήσεις. Τά τρία νέα παιδιά πού βουλήθηκαν νά ναι δείξουν στό φουαγιέ τού LAPE

και τόσο γρήγορα έχουν παλιώσει άνεπανόρθωτα μερικά πράγματα και βρίσκονται τόσο κοντά στήν πόρτα τής άποθήκης — δικαιούται τή μείριδα του από τή δόξα τού καιρού μας. Γιατί τώρα ο μηχανισμός τής δημοσιότητας και τής διασημότητας πρέπει νά υποχρεώσει έναν ηλικιωμένο τεχνίτη νά παράγει μέ τó ευστήχημα Φόρδ' εκατοντάδες τετραγωνικά μέτρα μουσαμά κι' από πάνω νά τόν αναγκάζει νά περάσει μπροστά σέ μιά μηχανή όλο κακεντρέχειά κακοφωτισμένος, γέρος, φαλακρός, φαφούτης, δρασικός και νά κάνει τόν κλόουν επί μισή ώρα και πάνω, κοροϊδεύοντας τó σύμπαν και τó έαυτό του.

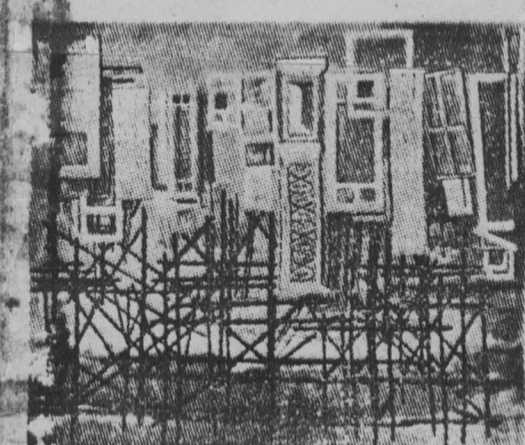
HOURLOUPE? σορολόπι άξιο-σε, βαστε λόγω και έργου και ή-ψυχίας, κύριε Jean Dubuffet, ύπο-όμενος μπροστά σου μέ τή άβρη ευγένεια τού γείτονά τού Κουρμπέ!

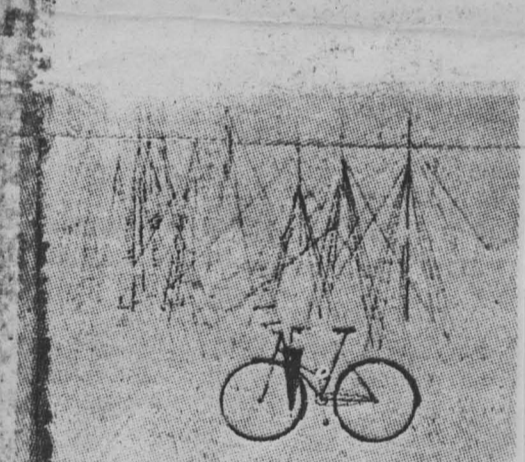
«Τυχαίο μαθηματικό»: Ζολτάν Κεμένυ. Έλβετία. Βραβείο γλυπτικής

Γύρνα στήν πατρίδα γεμάτος άντικρουόμενα συναισθήματα. Τό τεράστιο τούτο καζάνι πού μέσα στή μεγάλη τριήμερη βράση του συμψύφονται τά άληθινά και τά ψεύτικα, τά γερά και τά σάπια είναι μιά πραγματικότητα. Από τά πέρατα τής γής άνταμώνουν έδω οί έμποροι και οί σοφοί, οί σεμνοί και οί τασολάτανοι, οί μαστόροι και τά παράσιτα. Ο μόνος άπάν: ο άπλος καλλεργημένος άνθρωπος, ή μονάδα πού συνθέτει τó μεγάλο πλατύ κοινό. Έχεις τó συναισθημα πώς όλοι κάτι θέλουν νά πουν, αλλά άλλο λένε, πώς κάτι κρύβουν, γιά κάτι νιρπέπνοια, και όλο λοξοδρομούν.

Μπορώ νά μαρτυρήσω ύπεύθυνα και μέ περιθώρια πώς μέσα σ' αυτό τó κλίμα τής άσπείρας παρουσίας οί έντε Έλληνες καλ-

Σπ. Βασιλείου: Μετασχηματισμοί. 1,85X2,08

Σπ. Βασιλείου: Πρωινή θάλασσα. 1,18X1,50

λίτχνες σταθίκανε όλοι καθαροί, έντιμοί, άπλοί, άξιοί τής τιμής πού τούς έγινε

Άποδείξεις πολλές και γραπτές, και πράξεις και άγορές και λόγια θερμά μπορούν όσον κλειση ή έκθεση νά γίνουν από τήν επιτροπή ένας άπλος άπολογισμός. Φόρο τιμής χρωστάμε στήν επιτροπή και στόν κομισάριο τών Σπιτέρη.

Δέν ξέρω τί άποκομίσαμε ο καθένας μας θετικό ή άρνητικό, ο καιρός θά τó δείξει, ούτε μπάρν νά μιλήσω γιά λογαριασμό τού Ζωγολόπουλου, τού Κουλιετιανού, τού Νικολάου, τού Βενιώρα.

Γυρίζοντας είχα μιά μεγάλη συνομιλία μέ τά πινέλα μου. Είναι όλοι τών λογίων, πλατιά, στρογγυλά, τετράγωνα, μακρουλά, μέ λεπτή τριχα, γιά μεγάλες φαρβιές επιφάνειες, γιά κινούμενες πιελιές, γιά λεπτές γραμμές, γιά κουκίδες, γιά βούλες. Γυρίζομαστε κάπου παράντα χρόνια. Ήθελα νά τούς πώ τή χαρά και τή συγκίνησή μου γιά τά πολλά καλά λόγια πού μου είπανε γιά τά έργα τους

Γιά τά παράξενα πού είδο και άκουσα. Πολλοί τά έχουν έντελώς καταργήσει. Άλλά είναι και πολλοί ακόμα πού τά χειρίζονται μέ άξιασσύνη. Λέγαμε γιά τόν Bissiere. Άλλά είναι κι' άλλοι. Μερικοί τó βρωμίζουν Σχεδόν οί περισσότεροι Έταλοί τσαλαδουτούν σ' ένα τέλμα μέ τά πινέλα τους. Ένας Ούγγαρος πολιτογραφημένος Έλβετός, ο Κέμενυ, κάμει πίνακες μέ σιδερικά. Σπουδαίος τεχνίτης

πήρε — κατά λάθος; — τó μεγάλο βραβείο τής γλυπτικής. Είναι περισσότερο ζωγράφος. Τά έργα του έχουν μιά μαγεία, τή μαγεία πού έχει ο σταματημένος μηχανισμός τού ρολογιού. Τό μόνο έργο πού σγκώνει δεύτερη και τρίτη επίσκεψη. Άν είχαμε μυαλό και δολιάρια, τούς έλεγα, μπορούσαμε νά ξεμονάσουμε τó σταματημένο τυπογραφείο τού Ταρουσόπουλου στό Νέο Φάληρο μέ τίς μεγάλες τροχαλιές και τó έκκρεμες πού μόνο αυτό κινείται μέσα στή σιγή μισού αιώνα, και νά τó στείλωμε τόν άλλο χρόνο έτσι όπως είναι στή Μπιεννάλε. Θά σπρώξαμε τά βραβεία τής ζωγραφικής, τής γλυπτικής και τών γραφικών τεχνών.

Οί Γαλιωνέζοι, μπράβο τους. Έφτασαν τά διδάγματα τής άνεικονικής τέχνης στήν ακρότατη συνέπειά τους μέ τήν προσιάνια καλλιέργεια τής ράτσας τους στήν αϊθουσα τού καθαρού σχήματος και μιάς ευγένειας στό χρώμα.

Αὐτά λέγαμε μέ τά πινέλα. Γιά τά καμμάτα τής Iris Cleri, στό κόπτερο άπέτανι στή Solite, τά χάλια τών Έγγλέζων, τήν άσημαντότητα τού Καναδά, τήν άπνοια τού Σοβιετικού περιπτερού, τόν ψευτομεντερινισμό τών άλλων.

Και μού λέγανε τά πινέλα:

— Καλά και άγια όλα τούτα, αλλά γιάτί δέν μαζεύετε πέπε-δέκα-είκοσι άνθρωποι πού πιστεύετε σέ κάποιες άξίες νά τά κουβεντιάσετε, νά δείτε τί μπορεί νά σωθεί από τόν κατακαυμένο αυτό τής βαρβαρότητας;

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΣΟΒΑΡΑ. Ήρθε ή ώρα νά μαζευτούν όσοι πιστεύουν στίς στέρεες άξίες πού στάθηκαν ύπόβαθρο όλων τών πολιτισμικών και τού δικού μας και νά όρκιστούν σάν τά παλληκάρια γύρω στό κρεβάτι τού Διγενή πού ψυχομαχεί, πώς θά διαφεντέψουμε ό,τι μπορεί νά περιωθει στήν άόμειρη τούτη γωνιά τής γής από άνθρωπιά και γυναιότητα.

Οί προπληκτισμένες άξίες, ΧΟΡΦΙΑ, ΓΟΗΤΕΙΑ, ΠΟΙΗΣΗ, ΟΜΟΡΦΙΑ, ΜΕΤΡΟ, ΜΑΣΤΟΡΙΑ, ΚΑΘΑΡΟΤΗΤΑ, ΥΓΕΙΑ, ΤΙΜΙΟΤΗΤΑ, ΛΙΤΟΤΗΤΑ, άς ξαναγίνον τó αίμα στό άρρωστο σώμα τής τέχνης τού καιρού μας. Άς άρχίσουμε από δω. Νά γυρίσουν και οί ΕΚΠΑΤΡΙΣΜΕΝΟΙ. Νά μαζευτούμε όλοι όσοι μπορούμε νά κρατήσουμε πινέλο, καλέμι ή σφυρί, νά οργανώσουμε άλλη μιά φορά τήν πνευματική μας άντίσταση, άν θέλουμε νά έπιζήσουμε. Ή βαρβαρότητα και ή ψευτιά χτυπούνε πιά τήν πόρτα μας.

Στό όνομα τού Μακρυγιάννη, τού Παναγιώτη Ζωγράφου, τού Θεόφιλου, τού Σικελιανού, άς σμίξουμε τά σώματά μας σ' ένα χορό περιουλόγης και άνάτασης. Ένα μεγάλο, πλατύ, άμψαχο, άποσβολωμένο κοινό στόν κόσμο όλο, περιμένει. Είναι τάχα λίγη ή λόξα νά τού άπλώσουμε τά χέρια έμεις έδω οί Έλληνες νά ξαναβρεί ή τέχνη, γυμνή, χωρίς επίθετα, χωρίς μεσάζοντες, τó μεγάλο, τόν πρωταρχικό τής σκοπό;

ΣΠΥΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Γλωσσάριο:

ΜΠΙΕΝΝΑΛΕ = Τό μεγαλύτερο, ζωντανώτερο και τó πιό τρελλά πανηγύρι τών εικαστικών τεχνών τού Κόσμου όλου στόν καιρό μας. Μιά έκκριση όπιοιαδιόποτε εκεί έχει μεγάλη σημασία γιά τόν καλλιτέχνη.

Μερικά όνόματα από τά μεγάλα PREMIO: Braque, Matisse, Moore, Carrá, Duly, Ernst, Villon, Giacometti.

Όργανώνεται μέ Ιταλική θερμή δυό χρόνια πριν.

Ζή μόνο τρεις μέρες.

Συντηρείται ως είδος Μασσαλιό μέ δυό Ιταλούς άναπήρους φύλακες στή κάθε περίπτερο τάσπερος μήνες. Έπειτα κλείνει γιά νά ξαναοίση πάλι σέ δυό χρόνια.

Στίς τρεις μέρες τών έγκαίνιων συνοστίζονται στά σκιερά δρομάκια, στά περίπτερα κρεματόρια, στούς μπουφέδες τών άλλόπλητων δεξιώσεων, εκατοντάδες καλλιτέχνες, κριτικοί, διευθυντές και συντηρητές μουσείων, ιδιοκτήτες γκαλερί, φιλότεχνοι, παράσιτα.

Η λαχτάρα γιά τήν άληθινή άξια και ή δίνα γιά νεοτεραισμούς, ο έρωτας γιά τήν τέχνη και ή περιέργεια γιά τίς άσθένειες τής εποχής. Ζωγογούν τίσ συζητήσεις κάτω από τίς πελώριες μονώλιες και τó έρώτημα πού άκούγεται συχνότερα από όλα τó στόματά είναι: L'ARTE MODERNA DOVE VA? Η τριακοστή δεύτερη έκδοση τής διετούς διεθνούς έκθεσης τέχνης τής Βενετίας δέν βδωσε ούτε και στίς άπάντησή στήν έρώτημα αυτό. ΕΥΤΥΧΩΣ.

POP-ART = Νέα μόρφή τέχνης πού γίνεται κατ' οίκον ή καθ' όδόν μέ πών τó προστυχόν.

Επιτροπή αδιάδλητη έπτά σοφών παγκόσμιου κύρους έτίμησε μέ τή μεγαλύτερη διάκριση τού κόσμου αυτή τή στιγμή, μέ τó μεγάλο PREMIO (πού έχει δοθή στόν ΜΠΡΑΚ και τού ΜΑΤΙΣ) τόν δημοσιογράφο, όπως τού

άρεσει νά άποκαλήται, Ράουσεμπεργκ, Άμερικανό πρωταθλητή τού POP-ART. Άναταραχή στίς τιμές τού διεθνούς χρηματιστηρίου και ταραχή στό φέρενα τής πολυγλωσσής έντελικγκένιας.

Η καινούργια άραση, πού λέγαμε πώς θά εσφράγιζε τόν αιώνα μας σάν ή μεγαλύτερη κατάκτηση τής ανθρώπινης εύαισθησίας, πού άπέστρεψε τó βλέμμα από κάθε τι τού κόσμου τούτου και φιλοδόχησε νά μιάς άποκαλύψει τά άνείπωτα θά καταδειχτεί τώρα νά χαμηλώσει και νά άντικρύσει ξανά τó περιφρονημένο άντίκειμενος και μάλιστα αὐτόσυιο και δέ λίγο βρωμιαμένο.

Ένας - πέντε - δέκα νέοι από τó Τέξας είδαν τó άδιέξοδο από τή στερεότυπη έπαύληψη σέ παγκόσμια κλίμακα αὐτοί πού μιάς σεβρίσανε σάν εμάθημα τού POLLOCK και άποφασίσανε νά ζωηρέψουνε ξανά τó κεχηγός τού ρυθμού άρπάζοντας τούς άποσβολωμένους έραστές τής άνεικονικότητας από τó πέτο και σέρνοντάς τους από τή Σαχάρα πού μέ τόσο κόπο είχαν κατακτήσει, νά περάσουνε νά βροισθούν στήν αϊθουσα τού ιπνάνιου.

Έχω μάρτυρες πώς στό παλιό άμερικανικό προξενείο, στό μεγάλο κανάλι τής Βενετίας, είναι εκτεθειμένα πασης φύσεως τασυμπλέκια παρουσιασμένα μέ όλες τίς τιμές από τήν μεγάλη ύπερατλαντική πολιτεία και βραδευμένα από Ευρωπαίους σοφούς. Τεράστια σοληνάρια όδοντόπαστας, κουζίνες άληθινές μέ ψεύτικα τρόφιμα, καρδουνοποθήκες μέ γυμνάσια κάρβουνα κι' ένα φυάρι, ρολόγια, ένα υτούς, ένας τοίχος τού μπάνιου μέ τó χαρτί τής τουαλέτας, τήν πετσέτα και ένα καθρέπτη, ένα κοτέτσι μ' ένα κόκκορα μπαλασμομένο, ένα ζευγάρι σκιωμένα άστρα παπούτσια, ένα στρώμα λερωμένο μέ λαδομπαγιό, ύπερμεγέθη τηλεόωνα και γραφομηχανές, στραπατσασισμένες λαμαρίνες από σύγκρουση αὐτοκινήτων, δίσκοι μέ γλυκά ψεύτικα, άλλα σαμμένα μέ γυαλιστερό ντούκο, άλλα μέ δρώμικες μογογιές, συνθεμένα σέ μεγάλα τελλάρια μέ λίγες πιελιές πού και πού ή σέ τρισδιάστατες συνθέσεις τούπου έμπορικού άειρω, όλα αὐτούσια, άκάθαρτα, άπδη.

Ψίθυροι άκούστηκαν πολλές μέρες πριν. Τριμνοί άνακατάβηκαν μέ τούς θορύβους τής συγκεκριμένης μουσικής τών μπαλλέτων τού Canningham στήν καθαγιασμένη αϊθουσα τού ΙΑ

